

Yhteenveto hankkeesta

Viisarin kehittämistyön visio 2020 on osaavien ja yritteliäiden asukkaiden viihtyisä maaseutu. Strategiamme noudattaa komission määrittämää maaseudun kehittämisen prioriteettiä P6 sosiaalista osallisuutta sekä maaseutualueiden taloudellista kestävyyttä. Prioriteetissä nostetaan esille paikallisuus, yhteistyö, yhteisöllisyys, pienyrittäjyys sekä verkostot ja vuorovaikutus.

Viisarilla on ollut vuosien varrella paljon kansainvälistä toimintaa. Lisäksi olemme ylläpitäneet omaa ”matkatoimistoa” järjestäen meille saapuville vierailijoille – mm. muille leader-ryhmille – ohjelmaa ja tutustumiskäyntejä alueemme kiinnostavissa hankekohteissa. Opintomatkoille osallistuminen ja vieraiden vastaanotto on koettu erityisen hyväksi hyvien käytäntöjen levittäjäksi. Tästä syystä halusimme kohdistaa teemahankkeen opintomatkoihin. Matkojen tuli linkittyä jollain tavalla Viisarin strategian painopisteisiin tai läpileikkaaviin teemoihin.

Viisarin Visiitti -teemahankkeella edistettiin maaseutualueiden kestävyttä ja elinvoimaisuutta tukemalla maaseudun toimijoiden kehittämistyötä. Hankkeessa tuettiin maaseudun yhteisöjen ja yrittäjien omatoimista kehittämistä kannustamalla heitä etsimään vaihtoehtoisia näkökulmia ja toimimisen tapoja oman toiminta-alueensa ulkopuolelta opintomatkojen muodossa. Opintomatkat ovat yleensä mukana hankkeissa omana toimenpiteenään, jolloin ne profiloituvat juuri kyseisen hankkeen mukaan. Tällöin opintomatkat eivät välttämättä kohdennu samassa määrin hankkeen ulkopuolisille toimijoille, siitakin huolimatta että ne olisivat kaikille avoimia. Samasta profiloinnista johtuen osa toimijoista voi myös vierastaa osallistumasta jonkun tietyn hankkeen opintomatkalle. Toinen hankkeisiin sisällytettyihin opintomatkoihin liittyvä ongelma on niiden jälkijättöisyys ja se, että ne toteutetaan valmiiksi asetettujen raamien puitteissa. Hankkeen toteuttaja on jo hankesuunnitelmassa joutunut jollain tavalla rajaamaan joko matkan kohdetta, osallistujamäärää tms. Maaseudun toimijoille opintomatkat tuodaan ikään kuin valmiiksi tarjottimella, jolloin niitä ei välttämättä osata hyödyntää kaikessa määrin. Visiitti -teemahanke tarjosi mahdollisuuden tehdä opintomattoja uteliaisuuden ja oivalluksien hengessä, ilman liiallisia ennakkorajoituksia. Visiitti-teemahankkeen toimenpiteet eli matkat voidaankin nähdä toimineen pajamaisina hankehautomoina, joissa odotettiin syntyvän uusia hankeaihoita.

Hankkeen toteutusaika oli 15.9.2016 – 30.4.2018. Yksittäisten alahankkeiden kustannusarvio sai olla 1 500 – 15 000 euroa ja tuki tästä 80 %.

Hankkeen tavoitteet

Visiitti -teemahankkeella aktivoidaan ja vauhditetaan Viisarin toiminta-alueen tekijöitä hakemaan uusia oivalluksia oman toimintansa kehittämiseen, jolla on myös myönteisiä vaikutuksia yleensä alueen palveluihin. Hankkeen toimenpiteillä aktivoidaan kehittämiseen vuorovaikutteisen oppimisen ja uusien oivalluksien kautta. Teemahankkeen hyödynsaajien joukko on erittäin monipuolinen, joten hankkeen vaikutusten odotetaan kattavan maaseudun palvelut laajasti kyläyhdistyksistä yrityksiin. Visiitti-teemahanke tukee monipuolisesti paikallista kehittämis- ja yhteistyötä.

Teemahanke kannustaa myös yrityksiä hakemaan uusia yhteistyömuotoja ja -kumppaneita sekä tekemisen tapoja toiminta-alueensa ulkopuolelta. Aluerajojen lisäksi hankkeessa toivottavasti ylitetään myös toimialarajat, koska hanke on avoin kaikkien toimialojen toimijoille. Teemahanke tukee siten osaltaan Viisarin toiminta-alueen yritysten ideointia tuotekehitykseen, kasvuun, kansainvälistymiseen ja vientiin.

Visiitti -teemahanke kannustaa kansalaisyhteiskunnan toimijoita osallistumaan elinympäristön edistämiseen ja kehittämiseen. Paikalliset yhteisöt kuten kyläyhdistykset voivat hakea uusia innovatiivisia tapoja edistää kylätoimintaa ja kehittää toimintaansa paikallisten yritysten kanssa. Esimerkiksi yhteisöt voisivat tutustua

kyläyrittäjyyteen, erilaisiin klustereihin tai yritysten ja kylien muodostamiin palvelurenkaisiin ja selvittää, mikäli vastaavat ratkaisut olisivat toimivia myös heidän omassa kotiympäristössään.

Lisäksi teemahanke mahdollistaa myös tutustumiset sellaisiin uusiin teemoihin, joista Viisarin toiminta-alueen toimijoilla ei ole entuudestaan tuntemusta ja osaamista. Esimerkiksi maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvillä tutustumismatkoilla voitaisiin saavuttaa ja hakea erittäin hyödyllistä tietotaitoa seudulle.

Benchmarking-painotteiset, tavoitehakuiset opintomatkat aktivoivat osallistujia kehittämistyöhön jo matkaa suunniteltaessa, joten hankkeen tuotoksien odotetaan ylittävän sille asetetut odotukset. Teemahanke tehostaa maaseudun elinkeinoelämän kehittämistä pienillä toimenpiteillä, joita varten ei tarvitse erikseen tehdä kokonaista hanketta ja siten osallistumisen kynnyksensä säilyy matalana.

Teemahankkeen toimenpiteiden tavoitteena on tarjota mahdollisuuksia löytää uusia, vaihtoehtoisia malleja ja menetelmiä maaseudun elinympäristön kehittämiseen. Tavoitteena on erityisesti rohkaista uusiin kokeiluihin. Teemahanke kannustaa toimijoita hakemaan uudenlaisia lähestymistapoja toimivan ja elinvoimaisen elinympäristön virittämiseen ja tuottamiseen. Hankkeen toimenpiteet, opintomatkat, kannustavat yhteisöllisyyteen ja verkostoitumiseen sekä toisilta oppimiseen. Hankkeessa toisilta opitut ja saadut oivallukset toimivat innostuksen ja rohkaisujen lähteinä, sen sijaan että ne aiheuttaisivat kateutta.

Teemahankkeen kautta ei ole kuitenkaan tarkoitus tukea perinteisiä, vakiintuneita vierailu- ja tutustumismatkoja. Esimerkiksi pelkkä osallistuminen messuille ei sisällä teemahankkeen tavoitteita uusista ideoista tai benchmarking-toimenpiteistä. Messuille osallistumista voidaan kuitenkin tukea, mikäli matkan tavoitteena on tutustua yhdessä muiden toimijoiden kanssa messuihin liittyvään osaamiseen ja hakea sitä kautta uusia ideoita omaan toimintaansa – nämä tavoitteet tulisi ilmaista selkeästi jo hakemusvaiheen matkasuunnitelmassa.

Teemahankkeessa toteutetaan 11 yhteisöjen ja yritysten tarpeisiin vastaavia hankkeita, joilla em. tavoitteisiin päästään. Hakijoista 5 on uusia.

Hankkeen tuloksena Viisarin toiminta-alueen yhteisöjen toiminta- ja elinympäristö virkistyy uusien kokeilujen aikakauteen. Teemahanke herättää positiivista uteliaisuutta toimijoissa, kyseenalaistaa sopivissa määrin perinteiset toimintatavat ja rohkaisee uusiin kokeiluihin. Viisarin toiminta-alueen toimijoiden yhteistyökenttä laajenee, uudet toimintatavat tukevat tuotekehitystä ja kontaktit rohkaisevat kansainvälistymiseen. Kansalaisyhteiskunnan ja yrityksen mahdolliset uudet yhteistyökuviot palvelevat yhteisöllistä ilmapiiriä ja monipuolistavat palveluita. Visiitti-teemahanke edistää maaseudun elinvoimaisuutta kannustamalla toimijoita yhteistyöhön toimintaympäristönsä kehittämiseksi.

Hankkeen toimenpiteet ja aikataulu

Hankkeen toteuttaminen jakautui kolmeen vaiheeseen:

- 1) ensimmäisessä vaiheessa valmisteltiin ja toteutettiin alahankkeiden haku ja suoritettiin rahoitettavien alahankkeiden valinta
  - a. alahankkeiden hakuilmoitukset ovat olleet paikallislehdissä 13., 18. ja 19.10.2016. Hausta tiedotettiin myös uutiskirjeissä, omilla ja yhteistyökumppaneiden nettisivuilla, sähköpostilla ja eri tilaisuuksissa kertomalla
  - b. alahankkeiden hakuaika päättyi 14.12.2016
  - c. alahankkeiden valinta suoritettiin hallituksen kokouksessa 18.1.2017
- 2) toisessa vaiheessa toteutettiin alahankkeet, toteutusaikaa oli 31.12.2017 saakka

- 3) kolmannessa vaiheessa 30.4.2018 mennessä tehtiin alahankkeiden maksatukset, hankkeen loppuraportti ja koordinoinnin osuuden maksuhakemus laadittiin kesällä 2018, kun alahankkeiden maksatus oli käsitelty

Hankkeen koordinoitiosan ja hallinnon hoitivat Viisarin vakinaisessa työsuhteessa olevat työntekijät. Hankkeelle jyvitetiin kustannuksia tehdyn työajan mukaisesti.

Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa tarkennettiin hankkeiden valintakriteerejä, suunniteltiin hakuilmoitukset ja sitä tukeva tiedotusmateriaali. Haun avautumisesta tiedotettiin paikallisissa sanomalehdissä (Sampo-lehti, Viiden Kunnan Sanomat, Sisä-Suomen lehti, Viitasaaren Seutu ja Kotiseudun Sanomat), Viisarin kotisivuilla ja uutiskirjeessä sekä Keski-Suomen maaseudun facebook-sivuilla. Alahankkeiden haku-aika oli 15.9.2016 – 14.12.2016. Tiedotuksessa hyödynnettiin myös hankkeiden verkostoja ja tilaisuuksia. Haun avautumisesta tiedotettiin myös alueen kuntia, kehittämissyhtiöitä ja oppilaitoksia.

Infotilaisuuksia tämän hankkeen varoin ei tehty, koska samaan aikaan oli menossa Tour de Viisari - tiedotuskierros toimintarahan kustannuksin. Näissä kiertueen tilaisuuksissa kerrottiin myös tästä hankkeesta. Tourin tilaisuudet järjestettiin jokaisessa alueemme yhdeksässä kunnassa. Hankeideoita kuitenkin työstettiin kahdella Visiitti-klinikalla, jotka pidettiin Saarijärvellä 8.11.2016 ja Viitasaarella 9.11.2016. Klinikoilla kävi yhteensä 26 osallistujaa. Harmiksemme monia ideoita ei saatu jalostettua hankkeiksi asti ajan puutteen ja hakijatahon puuttumisen takia. Myös yksityinen rahoitus osoittautui joillekin ideoijille kynnyskysymykseksi.

Toteutimme myös Lähdetään Visiitille! -sähköisen kyselyn kiinnostuksen kartoittamiseksi ja toimijoiden verkostoitumiseksi. Kysely toteutettiin Google Forms-selainohjelman kautta. Kyselyn tavoitteena oli saada tietoon, millaisista teemoista ihmiset haluaisivat lisää tietoa vai onko heillä valmiina jo ideoita opintomatkojen kohteista. Samalla mainostimme kyselyn saatetekstissä Visiitti-klinikoita ja kysyimme vastaajilta heidän osallistumisestaan niihin. Kartoituskyselyyn saatiin yhteensä 7 vastausta, tosin kaksi vastauskertaa olivat samalta henkilöltä. Viisi henkilöä näistä vastaajista osallistui myös Visiitti-klinikoihin.

Alahankehakemuksia saapui määräaikaan mennessä 14 kpl. Näistä 7 oli kokonaan uusia hakijoita.

Päätöksen rahoitettavista toimenpiteistä teki Viisarin hallitus kokouksessaan 18.1.2017. Rahoitettavaksi valittiin seuraavat 11 kpl alahankkeita:

- Herajärven koulun vanhempainyhdistys ry / Saarijärvi; ideoiden haku uuden koulu- ja kulttuurikeskuksen suunnitteluprosessiin
- Kymönkosken nuorisoseura ry / Viitasaari; kahden kylän taidetapahtumien kohtaaminen
- Kyyjärven kunta / Kyyjärvi; elinkeinopolitiikan ja kuntien välisen yhteistyön vahvistaminen
- Luoteisen Keski-Suomen Nuorkauppakamari ry / Karstula; verkostojen kasvattaminen yritysvierailuilla
- Maaseudun Sivistysliitto / Saarijärvi; Big society -malliin tutustuminen
- Maaseudun Sivistysliitto / Saarijärvi; paikalliskulttuuripolkujen tuotteistamiseen tutustuminen
- Pihtiputaan Hevosystäväinseura ry / Pihtipudas; ideoiden haku ravirata-alueen käytön monipuolistamiseen
- Saarijärven Reserviupseerit ry / Saarijärvi; ideoiden haku Särkilammen majan tulevaan kunnostukseen ja toimintaan
- Viitasaaren Hevosystäväinseura ry / Viitasaari; ideoiden haku suomenhevosen brändäykseen sekä monipuoliseen hyödyntämiseen
- Witas Oy / Witas-alue; ideoiden haku tapahtumamatkailuun
- Ääneseudun Kehitys Oy / Äänekoski; tutustuminen vanhojen asemien uusiokäyttöön

Kielteisen päätöksen saivat seuraavat 3 kpl alahanketta:

- Pylkönmäen kirkkokuoro, hakemus ei täyttänyt pakollisia kriteereitä

- Saarijärven kaupunki / Mythical Nature, hanke kohdistuu koulun omaan, tavanomaiseen toimintaan
- Vitis OpenFest, hakemusta ei täydennetty määräaikaan mennessä

Sopimukset allekirjoitettiin tammi-helmikuussa 2017. Virallisen päätösvalmistelun aikana teemahankkeen vastuuhenkilöt ohjeistivat ja kouluttivat hankkeita kilpailutukseen, kirjanpitoon ja raportointiin liittyvistä asioista. Viisarin hallituksen päätöksellä hyväksytyjen alahankkeiden toteuttajat veloitettiin osallistumaan koulutukseen. Koulutuksissa käytiin läpi hankkeen toteutusta. Koulutukset pidettiin Viitasaarella 8.2. ja Saarijärvellä 9.2.

Toisessa vaiheessa toteutettiin alahankkeet pääsääntöisesti tehtyjen suunnitelmien mukaan. Pihtiputaan Hevosystäväinseuran hanke jäi toteutumatta ja Ääneseudun Kehityksen hanke toteutui huomattavasti pienempänä suunnitelmaan verrattuna. Alahankkeiden toteutuksesta vastasivat niitä hakevat yhteisöt. Alahankkeiden toteuttajat vastasivat asianmukaisesti hankinnoista, kirjanpidosta ja maksuhakemusten valmistelusta laadittujen ohjeiden mukaisesti.

Vuoden 2018 puolella haettiin alahankkeiden loppumaksuhakemus sekä tehtiin hankkeen raportit. Huhtikuussa pidettiin Visiitti -päättäjäiset alahankkeiden toteuttajille. Äänekosken Kaislanrantaan kokoontui 12.4.2018 9 visiittiläistä kertomaan omasta matkastaan sekä kuulemaan muiden matkoista. Tilaisuudessa oli edustettuna 8 alahanketta. Tilaisuuteen osallistuivat myös Viisarin henkilöstö ja hallituksen puheenjohtaja.

Visiitit saivat paljon julkisuutta paikallislehdissä. Yhdellä matkalla oli mukana myös maakuntalehden toimittaja. Viisarin seutukoordinaattori Anna Jaurakkajärvi kirjoitti Visiitti-teemahankkeesta ja matkoista jutun Viisarin kotisivuille uutisen muodossa ensimmäisten matkojen toteututtua. Samoin Visiitistä tehtiin koko aukeaman kattava juttu maakunnalliseen Sykettä -viestintälehteen. Samaa tietotetta hyödynnettiin ja julkaistiin myös maaseutu.fi-sivulla, valtakunnallisilla Leader paikallisesti kehittäen- ja Maaseutuohjelman viestintäverkosto- Facebook-sivuilla, sekä myös Suomen Kylätoiminta ry:n uutiskirjeessä. Visiitti-teemahankkeen näkyvyyttä nosti esiin myös hankkeen oma Facebook-sivu, jolla hankkeiden toteuttajat aktiivisesti julkaisivat kuvia reissujen päältä.

Hanke on kiinnostanut myös muita Leader-ryhmiä; olemme kertoneet hankkeesta sähköpostitse, tilaisuuksissa ja henkilökohtaisissa tapaamisissa. Esimerkiksi Hämeen Leader-ryhmät pyysivät Visiitistä esittelyn vieraillessaan Keski-Suomessa. Visiitti-hanke oli myös ehdolla The Nordic-Baltic Rural and Maritime Award-kisaan, mutta valitettavasti Visiittiä ei nimetty Suomen finalistien joukkoon.

Hankkeen resurssit ja toteutuksen organisaatio

Hankkeen hakijana ja vastuullisena toteuttajana toimi Leader VIISARI ry. Se vastasi hankkeen toimenpiteiden koordinoinnista, alahankkeiden hakuun ja toteutukseen liittyvästä ohjauksesta ja neuvonnasta, sekä hankkeen maksatushakemusten valmistelusta. Hankkeen työpanosta kohdennettiin yhdistyksen vakituisessa työsuhteessa oleville työntekijöille tehdyn työajan mukaisessa suhteessa.

Alahankkeiden toteuttajiksi haettiin avoimella haulla alueella toimivia julkis- ja yksityisoikeudellisia yhteisöjä. Viisari laati sopimukset alahankkeiden toteuttajien kanssa. Alahankkeiden toteuttajat vastasivat alahankehakemusten laatimisesta, laatimiensa hankkeiden toteutuksesta, hankintojen kilpailutuksesta ja raportoinnista sopimuksen mukaisesti. Alahankkeiden toteuttajat vastasivat myös alahankkeiden yksityisestä rahoitusosuudesta sekä välirahoituksesta.

Hankkeiden maksatushakemukset laadittiin kahdesti, viimeisen kerran alahankkeiden toimenpiteiden päätyttyä. Alahankkeiden tuki maksettiin yhteisöille sen jälkeen, kun Maaseutuvirasto oli suorittanut tuen Viisarille.

Viisari vastasi koordinoitiosan välirahoituksesta. Hankkeella oli Viisarin kirjanpidossa oma kustannuspaikkansa.

Hankkeen kustannukset ja rahoitus

Kustannukset / Koordinaatio-osa

	Kustannusarvio	Toteutunut
Palkat ja palkkiot	17 300,00	13 557,71
koordinoinnin palkat	16 300,00	13 557,71
kokouspalkkiot	1 000,00	0,00
Ostopalvelut	1 600,00	1 829,46
kirjanpito	1 600,00	1 829,46
Matkakulut	2 000,00	232,61
henkilöstö	1 500,00	232,61
hallitus	500,00	0,00
Muut kustannukset	4 100,00	1 823,37
tilavuokrat	500,00	0,00
kokouskulut	200,00	200,00
posti	100,00	0,00
ilmoituskulut	1 500,00	928,58
kopiokulut	300,00	72,27
tarjoilut tilaisuuksiin	1 500,00	622,52
Yhteensä	25 000,00	17 443,15

Kustannukset / Alahankkeet

Alahankkeiden kokonaiskustannusarvio oli 122.756 euroa ja toteutuneet kustannukset 94.177,33 euroa ja tulot 868,27 euroa. Hyväksytyistä 11 hankkeesta toteutui 10, tosin näistä yksi huomattavasti haettua pienempänä.

	Myönnetty rahoitus	Hyväksytyt kustannukset
MSL / Big Society	15 000,00	13 959,45
MSL / Paikalliskulttuuripolut	14 950,00	12 819,00
Pihtiputaan hys	12 100,00	0,00
Kymönkosken nuorisoseura	7 960,00	6 954,46
Viitasaaren hys	15 000,00	15 000,00
Saarijärven Reserviupseerit	1 520,00	1 510,00
Herajärven koulun vanhempainyhdistys (	15 000,00	12 466,61
Luoteisen Keski-Suomen nuorkauppakam	6 686,00	5 054,90
Witas	14 500,00	14 481,61
Ääneseudun Kehitys	9 600,00	1 491,30
Kyyjärven kunta	10 440,00	10 440,00
YHTEENSÄ	122 756,00	94 177,33

Rahoitus

Koordinaation rahoitus	
EU	7 326,12
valtio	6 628,40
kunta	3 488,63
Julkinen rahoitus yhteensä	17 443,15

Alahankkeiden rahoitus	
EU	31 351,84
valtio	28 365,95
kunta	14 929,45
Julkinen rahoitus yhteensä	74 647,24
yksityinen rahallinen osuus	18 661,81
Yksityinen rahoitus yhteensä	18 661,81
Hankkeen tulot	868,27
Kokonaisrahoitus	94 177,32

Kokonaisrahoitus (koordinointi + alahankkeet)

Julkinen rahoitus

EU	38 677,96
valtio	34 994,35
kunta	18 418,08
Julkinen rahoitus yhteensä	92 090,39

Yksityinen rahoitus

rahallinen osuus	18 661,81
Yksityinen rahoitus yhteensä	18 661,81

Hankkeen tulot

tulot yhteensä	868,27
----------------	--------

Rahoitus yhteensä 111 620,47

Hankkeen seuranta

Hankkeelle ei ole perustettu erillistä ohjausryhmää, vaan hankkeen vaiheista keskusteltiin Viisarin hallituksen kokouksissa. Hankkeet raportoivat maksuhakemuksen yhteydessä toteutuksen tilasta. Lisäksi hankkeiden vastuuhenkilöiltä tiedusteltiin matkan varrella hankkeen etenemisestä.

Hankkeen toteutusolehdukset ja riskit

Hanketta suunniteltaessa oletuksena oli, että saisimme 15 alahanketta rahoitettua. Hakemuksia tuli 14, jota on pidettävä hyvänä määränä. Riskinä oli hankkeiden välirahoituksen ongelmat, kun maksatuksen haun alkuperäinen suunnitelma venyi kesälle 2017 Hyrrä-järjestelmän ongelmien vuoksi. Riskinä oli myös se, kuinka saadaan hankkeiden maksatukset toimimaan yhteisten hakuaikojen puitteissa. Yhtä alahanketta lukuun ottamatta maksatusta haettiin kuitenkin vasta loppumaksuvaiheessa.

Opintomatkojen tarkemmat suunnitelmat vahvistuivat vasta matkan lähentyessä. Tästä johtuen hakuvaiheen suunnitelmat muuttuivat jonkin verran ennen matkojen toteutusta. Ely-keskuksen kanssa löydettiin hyvä yhteinen sävel näiden muutostarpeiden käsittelyn mutkattomuuteen. Esimerkiksi kustannuslajien muutoksia tuli paljon ostopalveluiden ja matkakulujen kesken, mutta matkan aiheen pysyessä samana nämä eivät vaatineet muutoksikäsittelyä.

Hankkeen yhteistyökumppanit

Hankkeen yhteistyökumppaneina olivat alahankkeiden toteutuksesta vastaavat yhteisöt, alueen kunnat ja Keski-Suomen kylät ry. Alueen kunnat ja Keski-Suomen kylät ry tiedottivat hankehaun mahdollisuuksista omille sidosryhmilleen aktiivisesti.

Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tuloksena Viisarin toiminta-alueen yhteisöjen toiminta- ja elinympäristö virkistyi uusien kokeilujen aikakauteen. Viisarin toiminta-alueen toimijoiden yhteistyökenttä laajeni, uudet toimintatavat ja kontaktit rohkaisevat kansainvälistymiseen. Kansalaisyhteiskunnan uudet yhteistyökuviot palvelevat yhteisöllistä ilmapiiriä ja monipuolistavat palveluita. Visiitti-teemahanke edisti maaseudun elinvoimaisuutta kannustamalla toimijoita yhteistyöhön toimintaympäristönsä kehittämiseksi. Erittäin monipuolinen osallistujajoukko säteilee vaikutuksia laajalle ympäristöön ja siten hanke on tukenut monipuolisesti paikallista kehittämis- ja yhteistyötä. Visiiteiltä tuotuja ideoita on viety saman tien konkreettisiin käytäntöihin, mm. kuntavierailut Kyyjärven ja Kannonkosken välillä aloitettiin heti Visiitin jälkeen.

Visiiteistä julkaistiin 11 juttua paikallislehdissä. Maaseudun Sivistysliiton henkilöstö kirjoitti matkablogeja ja Viitasaaren Hevosystäväinseura julkaisi videon reissuilta.

Visiitillä on oma Facebook-sivunsa, jossa heräteltiin matkakuumetta ennen reissuja ja johon kerättiin pieniä makupaloja ja kuvia reissun päältä. Jos ei siis itse reissuun päässyt, pystyi matkojen vaiheita seuraamaan myös tätä kautta nojatuolimatkailien. Kuvia Facebookiin kertyi reilut 120 kpl kuudelta eri Visiitiltä.

Viisari järjesti myös hankkeen lopussa Visiitti-päätäjäiset, sillä alahankkeiden toteuttajat olivat toivoneet Viisarilta jonkinlaisen lopputilaisuuden järjestämistä sitten kun kaikki Visiitit olisivat toteutuneet. Toive oli esitetty hankkeen alkuaikana alahankkeille pidetyissä koulutustilaisuuksissa. Alahankkeiden toteuttajilta kysyttiin vielä uudemman kerran maaliskuussa 2018 tällaisen tilaisuuden tarpeesta ja tilaisuuteen suhtauduttiin positiivisesti. Visiitti-päätäjäiset pidettiin huhtikuussa 2018. Päätäjäisissä oli tarkoitus käydä läpi lyhyesti jokaista Visiitti-matkaa sekä tuloksia ja arvioida yhteisesti Visiitti-teemahankkeen kokonaisuutta Viisarin järjestämän sähköisen arviointikyselyn yhteenvedon pohjalta. Viisarin ajatuksena oli järjestää päätäjäiset siten, ettei niihin osallistuminen vaadi erityistä ennakovalmistelua ja siten osallistumisen kynnys olisi mahdollisimman matala; tilaisuus kun pidettiin arkipäivänä ilta-aikaan. Visiitti-päätäjäisiin osallistuneet visiittiläiset pääsivät kuitenkin yllättämään järjestäjätahot innostuneisuudellaan ja energisyydellään, sillä jokainen osallistuja oli valmistautunut pitämään ”lyhyen” esityksen matkastaan – huolimatta heille ennakkoon lähetetyistä ohjeistuksesta, jonka mukaan tilaisuuteen oli lupa tulla ns. tyhjin käsin. Harvoin on päässyt todistamaan samanlaista intoa ja paloa, joka osallistujista paistoi heidän kertoessaan matkojensa eli alahankkeidensa sisällöistä, tuloksista ja etenkin vaikutuksista.

Visiitin alahankkeilla oli ollut päätäjäisiin osallistuneisiin henkilöihin selkeästi lähtemätön vaikutus, henkilökohtaisesti. Esimerkiksi eräs henkilö kertoi tutustuneensa matkan ohessa, majoituksen yhteydessä, uuteen ihmiseen täysin sattumalta ja he ovat pitäneet yhteyttä toisiinsa siitä lähtien. Edellä mainittu törmääminen on vain yksi esimerkki Visiitin kautta luoduista uusista, mahdollisesti jopa elinikäisistä, ystävyyssuhteista. Toinen päätäjäisiin osallistunut henkilö kertoi samalla tavoin koskettavasti siitä, kuinka heidän Visiittinsä matkaporukasta muodostui reissun aikana todella tiivis verkosto, joka pitää edelleen jatkuvasti yhteyttä keskenään. Visiitti ja etenkin matkaporukka oli henkilön mukaan palauttanut hänen uskonsa omaan työhönsä ja tekemiseen, vaikka hän oli jo ajatellut sen lopullisesti kadonneen. Moni osallistuja muisteli myös kaihoisasti matkakohteita ja siellä sattuneita kommelluksia ja tapahtumia.

Visiitti-teemahankkeella on ollut siis selkeitä välittömiä ja välillisiä vaikutuksia. Osa matkojen ideoista on konkretisoitunut uusiksi hankkeiksi ja toimintatavoiksi, kun taas osa matkojen tuloksista jäävät elämään matkoille osallistuneiden muistoihin. On suorastaan mahdotonta arvioida, millainen vaikutus Visiitillä on ollut osallistujien elämään, mutta edellä kerrottujen esimerkkien perusteella tämän teemahankkeen

vaikutus saattaa tulla esiin vielä vuosikymmentenkin päästä uusien ystävyysuhteiden kestäessä ja henkilöiden muistellessa matkojen antia.

Toimenpiteiden loppuraportit

Visiitin toimenpiteiden tavoitteena oli tarjota mahdollisuuksia löytää uusia, vaihtoehtoisia malleja ja menetelmiä maaseudun elinympäristön kehittämiseen. Tavoitteena oli erityisesti rohkaista uusiin kokeiluihin. Teemahanke kannusti toimijoita hakemaan uudenlaisia lähestymistapoja toimivan ja elinvoimaisen elinympäristön virittämiseen ja tuottamiseen. Hankkeen toimenpiteet, opintomatkat, kannustivat yhteisöllisyyteen ja verkostoitumiseen sekä toisilta oppimiseen. Hankkeessa toisilta opitut ja saadut oivallukset toimivat innostuksen ja rohkaisujen lähteinä. Seuraavat tulokset on poimittu hankkeiden loppuraporteista kuvaamaan hankkeen tuloksia.

Saarijärven Reserviupseerit saivat omalta Visiitiltään hyviä esimerkkejä suunnitella ja toteuttaa omaa tulevaa investointihankettaan Särkilammen majalle. Ideoita tuli myös majan hyödyntämiseksi näyttelypaikkana. Yksi tärkeimmistä tuloksista oli kuitenkin yhteinen näkemys tulevaisuudesta ja työskentelyn tiivistäminen kohti varsinaisen hankkeen toteuttamista. Myös oppi hankerahoituksesta koettiin hyväksi.

Kymönkosken Nuorisoseuran Visiitillä Kreetalle käynnistettiin kansainvälinen yhteistyö taidetapahtumien kesken. Matkalla opittiin taidetapahtumien järjestelyistä, markkinoinnista, työpajoista sekä vuorovaikutuksesta näihin liittyen. Jatkokuvioina selvitetään koulutusyhteistyötä sekä taidekursseja.

Herajärven koulun vanhempainyhdistys haki Visiiteillään oppia uuden koulu- ja kulttuurikeskuksen suunnitteluun. Matkoilla vahvistui käsitys siitä, että nykyisin uusia koulurakennuksia harvoin suunnitellaan yksinomaan koulukäyttöön. Visiittivierailujen aikana uuden koulun pedagoginen suunnitelma sai eväitä mm. vierailuille osallistuneiden opettajien kautta. Hyviä toimintakulttuurimalleja löydettiin mm. yhteisopettajuuden kehittämisen, tilasuunnittelun vaikutukseen oppimismotivaatioon sekä kouluviihtyvyyteen. Matkoilta saatuja oppeja on viety uuden koulu- ja kulttuurikeskuksen suunnitteluun. Matkoille osallistui kattava joukko tulevia keskuksen käyttäjiä koulujen henkilökunnasta, oppilaista ja oppilaiden vanhemmista sekä muista mahdollisista tulevista käyttäjäryhmistä (nuoriso- ja kulttuuritoimi, kansalaisopisto ja musiikkiopisto).

Ääneseudun Kehityksen Visiitissä saatiin tietoa erilaisista tavoista hyödyntää vanhoja rautatieasemia ja miten erilaista toimintaa ja toimijoita sekä yhteistyöverkostoja vanhojen asemien ympärille on muodostunut. Visiiteistä saatua tietoa on jo hyödynnetty Suolahden vanhan aseman kehittämistyön suunnittelussa. Asemalle on laadittu kehittämissuunnitelma vuosille 2018-2022, jota toteutetaan erilaisten projektien kautta.

Luoteisen Keski-Suomen Nuorkauppakamari tutustui Visiitillään venäläiseen kulttuuriin – ja saivat arvokkaan oppitunnin siitä, miten Venäjällä täytyy todella tuntea ne henkilöt, joiden kanssa halutaan tehdä yhteistyötä. Yksi matkan vierailukohteen yhteyshenkilö kun ei enää vastannut yhteydenottoihin ennen matkaa. East Consulting -kontakti koettiin hyväksi, kenties kansainvälisiä hankekuvioita voidaan lähteä miettimään myös yrittäjyyden saralla. Tutustuminen kasvokkain madalsi kynnystä olla uudelleenkin yhteydessä ja sopia jatkopalavereita. Yhdistys suunnittelee jo seuraavaa opintomatkaa ja kansainvälisyyteen aiotaan panostaa jatkossakin. ”Tällaiset reissut ja yhteinen tekeminen on aina sellaista, mikä kasvattaa porukan yhteishenkeä. Voin vannoa, että niin kävi tälläkin reissulla.”

Viitasaaren ja Saarijärven Hevosystäväinseurat suuntasivat Hevosvisiitille Islantiin. Matka antoi hyviä ideoita paikallisen hevoskulttuurin tuotteistamiseen esimerkiksi luonto- ja ympäristöelämyksissä. Maaseutuyritysten tuotteistamiseen oli loistava esimerkki tomaatinkasvatus- ja hevosviljalta, jossa niin ruoka kuin ohjelmakin ovat monistettavissa myös suomalaisilla vivahteilla höystettynä.

Maaseudun Sivistysliiton Visiitti suuntautui Iso-Britanniaan Big society -malliin tutustumaan. Vierailukohteet ja toimintamallit herättivät keskustelua ja ajatuksia julkisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan vahvuuksista, näiden välisestä yhteistyöstä ja kumppanuudesta, hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuudesta sekä ihmisten mahdollisuuksista osallistua oman lähiyhteisönsä kehittämiseen ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Matkan anti johti uuteen hankeideaan nuorten vapaaehtoistyön edistämisestä ja hankkeen toteutus on alkamaisillaan.

Kyyjärven ja Kannonkosken kunnan päättäjät tutustuivat Ruotsissa Gnosjön henkeen, joka on synnyttänyt alueelle kaikkiaan n. 70 metallialan yritystä. Yritykset eivät kilpaile keskenään vaan täydentävät toisiaan varmistaen, että isotkin tilaukset uskalletaan ottaa vastaan. Kaikissa yrityskohteissa oli tunnusomaista paikallisuus ja yhteen hiileen puhaltaminen. Visiitin jälkeen konkreettisenä toimenpiteenä käynnistettiin kuntien välinen vierailuohjelma. Myös muita viritelmiä ja ideoita yhteistyön jalostamisesta yhteistoiminnaksi syntyi tämän tuloksekkaan matkan ansiosta.

Witaksen Visiitillä käytiin Lapissa tutustumassa tapahtumamatkailuun. Visiitin kohteet valittiin ajatuksella, ”missä ei tulisi lomareissulla käytyä”. Matkan yksi tärkeimmistä aiheista oli ryhmäytyminen ja uusien yhteistyökuvioiden ja tapahtumien synnyttäminen alueelle. Saunaan liitettävät ohjelmalvelut ja saunan tuotteistaminen nousi yhdeksi kärkiajatuksiksi, joka varmasti jatkojalostuu vielä eteenpäin. Matkailuyrittäjien yritysyhmähanke sai hienosti lisäpuhtia, kun hankkeessa mukana olevat yrittäjät kohtasivat ja tutustuivat toisiinsa ja toistensa tarjoamiin palveluihin Visiitin myötä.

Maaseudun Sivistysliitto lähti toiselle Visiitilleen etsimään Paikalliskulttuuripolkuja Ruotsista. Esille nousivat huolella harkitut yksityiskohdat, palveluasenteeseen panostaminen sekä joihinkin erikoisempiin asioihin keskittyminen. Paikallisuus ja tarinat olivat vahvasti mukana matkan kohteissa. Matka hitsasi porukan yhteen ja antoi mahdollisuuksia ajatustenvaihdolle, ideoiden syntymiselle ja rakensi keskinäisen luottamuksen syntymisen kautta vahvaa pohjaa tulevalle yhteistyölle. Verkosto toimii jo, mm. tuotteita ja osaamista hankitaan ja vaihdetaan puolin ja toisin. Matkalla pohdittiin myös viestintää; ulos lähtevä viesti ei ole enää niin hallittavissa, kun asiakkaat välittävät tietoa vikkellä omille verkostoilleen – hyvässä ja pahassa. Palvelumuotoilu on siis nykyään entistä tärkeämpää.

Sähköinen arviointikysely

Sähköinen kysely lähetettiin kaikkien alahankkeiden toteuttajille mahdollisimman pian heidän matkansa toteutumisen jälkeen ja heitä pyydettiin lähettämään sitä edelleen kaikille matkallensa osallistuneille. Kyselyn tarkoituksena oli arvioida hankkeen toteutumista hankesuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin peilaamalla, kiinnittäen erityistä huomiota siihen, mitä uutta hankkeen kautta on tuotu ja tuotettu Viisarin toiminta-alueella. Kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan Visiitin tuomaa hyötyä, toteutustapaa ja tuloksia.

Kyselyyn vastasi yhteensä 29 henkilöä, joista 27 oli naisia, 20 miehiä; 2 jätti vastaamatta. Viisarin tavoitteena oli saada vastauksia etenkin matkoille osallistuneilta henkilöiltä, eikä vain hankkeiden toteuttajilta, koska kyselyllä pyrittiin arvioimaan mahdollisimman laajasti teemahankkeen kokonaisuuden

vaikuttavuutta. Tässä onnistuttiinkin hyvin, sillä kyselyyn vastanneista vain 9 vastaajaa edusti hankkeen toteuttajatahoa ja loput 40 olivat matkalle osallistuneita henkilöitä.

Enemmistö vastaajista totesi teemahankkeen innostaneen aidosti hakemaan uutta tietoa opintomatkan kautta ja olisi ollut epätodennäköistä, että matkaa olisi toteutettu ilman Visiittiä.

Useammassa vastauksessa oli samanlaisia odotuksia liittyen uuden oppimiseen, uusien ideoiden hankkimiseen ja uusien ideoiden hakemiseen erilaisten vierailukohteiden kautta. Vastauksissa korostuivat tiedonhankinta ja uusien ideoiden hakeminen. Vastaajat odottivat oppivansa tietoa matkan teemasta tai jostakin tietystä kohteesta. Yhdessäkään vastauksessa ei viitattu siihen, että odotuksena olisi pelkästään vierailu eri kohteissa vaan vastauksiin liitettiin aina uuden oppiminen ja uusien ideoiden hakeminen kohteista. Vastaajat odottivat siten opintomatkalta juurikin uuden oppimista ja uutta tietoa. Moni vastaajista myös totesi suoraan hakeneensa matkoilta vinkkejä omaan toimintaan ja sen kehittämiseen, joka usein tapahtui vertailemalla omaa toimintaa vierailukohteeseen. Matkalla oli vahvistunut tahto tehdä yhteistyötä ja matkan aikana oli saatu kokea yhteistyön konkreettisia tuloksia ja toimenpiteitä. Matkan todettiin hitsanneen siihen osallistunutta porukkaa yhteen. Yhdessä vastauksessa kerrottiin, että vaikei vastaaja ollut saanut tietoa ennakkoon ajatelleesta teemasta, niin hän oli saanut matkalta tietoonsa paljon enemmän kuten konkreettisia toimintatapoja. Lisäksi kotimaan toimijoiden verkosto oli tullut tutuksi. Matkojen sisällön monipuolisuus oli mainittu useammassa vastauksessa ja että matkoilta oli tullut useita uusia ideoita, joita vastaajat haluavat jalostaa ja viedä omaan toimintaansa. Matkaporukan merkitys ja anti korostui useammassa vastauksessa, joten se oli todennäköisesti monelle positiivinen yllätys matkan varsinaisen ohjelman lisäksi. Matkalle osallistuneelle ryhmälle oli tullut uusia ajatuksia keskinäisestä yhteistyöstä, ja aihe oli jäänyt kiinnostamaan siinä määrin, että porukassa oli syntynyt halu jatkaa ja viedä asiaa vielä pidemmälle opintomatkan jälkeen.

Kyselyyn vastanneiden odotukset opintomatkaa kohtaan olivat täyttyneet hyvin. Yli puolet vastaajista ilmoittivat opintomatkan ylittäneen sille ennalta asetetut odotukset. Lähes yhtä suuri osa kertoi opintomatkan vastanneen odotuksia. Ainoastaan yksi vastaaja kertoi, ettei matka ollut vastannut hänen odotuksiaan. Kyselyssä pyydettiin vastaajilta tietoa myös siitä, ovatko he sopineet jo jatko-yhteistyöstä tai onko heillä selkeää suunnitelmaa, kuinka matkoilla saatuja ideoita lähdetään jalostamaan, tai aikovatko he pitää verkostoa yllä jatkossakin. Jatkosuunnitelmiin liittyvissä vastauksissa oli enemmän hajontaa; osalla vastaajista oli selvät sävelet jo tiedossa, osalla suunnitelmat olivat vielä epäselviä. Vastausten hajontaa voidaan pitää luonnollisena, sillä kysely lähetettiin vastattavaksi mahdollisimman pian matkan jälkeen, joten mahdollisista jatkokuvioista ei välttämättä ollut vielä sovittu. Toisaalta kyselyn yhtenä tavoitteena oli myös osaltaan muistuttaa yhteisen sopimisen merkityksestä, jotta tuloksia muistetaan hyödyntää ja intoa pitää yllä myös matkan jälkeenkin.

Kyselyn päättyi avoimeen kysymykseen, jonka kautta oli mahdollisuus antaa risuja, ruusuja, terveisiä ja kehittämisohjeita Viisarille. Vastaukset olivat pääosin positiivisia ja niissä tulee selkeästi esiin kiitollisuuden tunne, erityisesti matkojen järjestäjiä mutta myös Viisaria kohtaan. Muutamassa vastauksessa oli myös kirjattu huomioita matkojen toteutukseen liittyen ja niiden kehittämiseen. Kysely oli itsessään siis onnistunut, koska sen kautta saatiin kerättyä laajalti tietoa hankkeen vaikuttavuudesta osallistujien kokemusten kautta ja vastaajamäärää voidaan pitää myös kohtuullisen korkeana.

Hankkeen määrälliset tulokset

	tavoite	toteuma 30.4.2018
parantuneista palveluista hyötynyt maaseutuväestö	321 hlö	291
toimenpiteiden määrä	11	18
uusien toimijoiden määrä	5	5
aktivointitilaisuuksiin osallistuneiden määrä (N, M)	321 (N 166, M 155)	346 (N 217, M 129)
hankkeeseen osallistuvat organisaatiot	66	67

Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Teemahankkeet ovat saaneet paljon kiitosta ja ne on koettu erittäin hyväksi tavaksi saada uusia toimijoita mukaan maaseudun kehittämiseen hankevarojen avulla. Visiitti -teemahankkeessa vielä erityisesti matkoille osallistuvissa oli paljon sellaisia, jotka eivät ole aiemmin osallistuneet hanketoimintaan ja tätä kautta Viisari tuli paremmin tutuksi. Teemahanke vastasi myös hyvin kansainvälisyyden edistämiseen, joskaan kansainvälisiä hankkeita ei Visiitin tiimoilta vielä syntynyt, mutta ideat ovat muhimassa otollisessa maaperässä.

Etenkin Maaseudun Sivistysliiton Big society -matkasta virisi uusia hankeideoita. MSL on omalta osaltaan yhteistyökumppaneiden kanssa valmistellut matkan kokemusten perusteella hankkeen kohdistuen nuorten vapaaehtoistyön edistämiseen. Hankeideointivaiheessa oli niin paljon aihioita, että Viisari valmistelee ”jämistä” omaa nuorisohankettaan. Mahdollista myös on, että vielä tulee toinenkin Visiitti tämän ohjelmakauden aikana. Ideoimme sitä myös käänteiseksi, mutta suunnitelmat ovat vielä muhimassa. Kiinnostusta uuteen Visiittiin on selkeästi olemassa ja kokemukset tämän hankkeen pohjalta auttavat jatkosuunnittelussa.

Saarijärvellä 6.8.2018

Marja Salonen
toiminnanjohtaja

Mari Puro
hankesihteeri